

Tá landgrunnsmarkíð millum Føroyar og Bretland kemur uppá pláss:

Ein spildurnýggj tíð byrjar í Føroyum

-Tá markíð kemur uppá pláss byrjar ein nýggj tíð í Føroyum. Tá fer tað at snúgva seg um møguliga tilfeingi okkara í undirgrundini, oljuna. Og tá ætla vit at lata upp dyrnar fyri bæði bretum, norðmonnum, donum og øðrum, sum vilja gera fløgur her sigur Eyðun Elttor, landsstýrismaður í oljumálum. Hann viðgongur, at tað hefur gingið seinni, enn ætlað, men heldur kortini, at bíðitíðin hefur verið summ og góð fyri okkum. Hon hefur givið føroyingum møguleikan at lata tingini sodna og harvið hetur kuma fyrireika seg til komandi útviklingin. Nú markíð er um at koma uppá pláss tekur tann annars sera tígandi Eyðun Elttor blaðið frá munninum.

ORÐ OG MYNDIR:
JAN MULLER

-Marknaðseman við bretar er hovudsorsøkin til, at eg sum oljumálaráðharrin ikki havi uttalað meg so nogv alment um oljumál. Man hefur ikki víðað gjørt óneyðugar trupulleikar í tí málinum, og sum øllum sumni er marknamalið er tít tengt at spurninginum er eina komandi føroyska oljumannu her serstakliga tí er tað og so tvíandandi útbjóðing.

Hetta eru orðini hjá Eyðun Elttor, landsstýrismanni í oljumálum, tá vit seta honum spurningin, hví hann hefur verið so tígandi og ringur at fáa orð á hjá føroysku pressuni.

Eyðun Elttor viðgongur, at marknamalið er ikki hansara bord, men visir á, at bæði undanfarna landsstýri og tað núverandi - við breiðari undirtøku frá andstøðum - hava lagt stóra áherðslu á at mudda slóð fyri eini løysn í marknamalínum. Áðrenn spórunin varð settur í eitt leitskeið á føroyska landgrunninum.

Men nú mangt tykist henda á, at vit eru nær eini løysn, heldur landsstýrismaðurin í oljumálum seg betur til at svara spurningum og greiða frá stöðuni í hesum stóra og týðandi máli. -Eg vóni, og tað er mitt ynski, at vit á Oljufyrirsitingini kunnu vera meira opnir í framtíðini.

Tók við í mai

Tað hava verið røddir frammi í flokkunum um, at tað var óneyðugt at seta ein landsstýrismann í oljumálum burturav, tá landsstýrið varð skipað fyri skjótt einum ári síðani. Nú marknaðseman hefur havið fyrsta prioritet, og landsstýrismaðurin í oljumálum harvið líkasum hefur verið í eini bíðistøðu spurdu vit Eyðun Elttor, um hann ikki harvið hefur sítíð til fánýtis í hesum starvi?

-Tað havi eg avgjørt ikki. Eg havi brúkt tíðina til at kunna meg við hetta nýggja og stóra okið og havi brúkt nógv tíð saman við mínum

embætistólki á oljufyrirsitingini. Tað hava so eisini verið nogvar uppgávur í sambandi við at umbóða Føroyar mótvegis oljulegnum, nakað, sum eg haldi hefur týðning fyri okkum uppá longri síkt. Eyðun Elttor heldur tí sjálsur, at tað hefur verið eitt bæði neyðugt og gevandi signal at senda út til aljóða oljumein, at Føroyar setu ein landsstýrismann í oljumálum burturav.

Eyðun Elttor sigur seg annars at vera sera væl nogdan við arbeiðið hjá Oljufyrirsitingini og visir á, at hóast tað er mest umráðandi, at fólkin her arbeida, fáa tann neyðuga kunneleikan, so eigur eisini ein landsstýrismaður at vera væl kunnaður. -Henda tíðin hefur so avgjørt ikki verið til tanytis. Hon hefur verið sera læturik og góð fyri meg og fer nú at vera góð ballast, tá vit skulu til at seta hol á útbjóðingina og áðrar fyrirreikingar. Við at gera oljuna til sersakt málsøki hefur tú eisini lyft hesa framtíðar vinnuna uppá á eitt hægr stöði, har hon eigur at verða.

Serstakt stýri

Tað er so eisini í hesum sambandi, at miðjað hefur verið móti at fáa oljuna burtur úr Vinnu- og Landgrunnsmálastýrinum og gera eina deild ella direktorat, sum burturav umsitur oljumál. Eyðun Elttor er varn, tá nomið verður við henda spurningin. Sambært ætlaða almenna bygnaðin skuldu oljumál í hvussu er at byrja við vera partur av Vinnu- og Landgrunnsmálastýrinum og so skuldi ein seinni, tá stóri virksemin hevði tíkið seg upp, skipa oljuna í sjálvsstodugt stýri.

Men eftir øllum at døma hefur Eyðun Elttor mett, at tann stundin longu er komin, og hefur hann tí eisini húsast undir somu lon sum Oljufyrirsitingin nú í longri tíð. -Tað er her eg sum landsstýrismaður hoyri heima, saman við teimum mongu fólkunum, sum dag og dagliga arbeida við oljumálum. Eyðun Elttor vátar, at hann hefur givið til kenn-

ar, at tað er neyðugt, at tað verður arbeitt sjálvsstodugt við oljumálum á sjálvari Oljufyrirsitingini.

Landsstýrismaðurin sigur, at tað fer ikki at ganga so nógv tíð til, at teir verða eitt sjálvsstodugt stýri uttan nakað tilknýti til Vinnu- og Landgrunnsmálastýrið.

Hann visir á, at tað skjótt fer at verða boðið út til leiting, og tá verður helst eisini neyðugt at fáa serkon fólki uttanfrá til at leggja okkum lag á. -Eg leggi stóran dent á, at alt virksemin, sum hefur við oljuna at gera, ikki bert verður ein partur av øðrum virksemin her í landinum. Vit skulu jú umstata eitt tilfeingi, og eg dugi ikki at síggja tað neyðuga í, at hetta skal verða partur av einum stýri, sum umsitur onnur vinnu-mál. Tað er tørvur á, at hetta verður eitt stýri fyri seg.

Hitti Battle í Stavanger

Hóast Eyðun Elttor ikki hefur havt nakað beinleiðis við marknaðretuna við bretar at gera, so vónar hann kortini, at fundurin hann hevði við enska starvsbróðurin, John Battle, í Stavanger í fjór, var við til at

fáa loyst upp fyri marknamalínum, sum var vorðið fastlæst.

-Eg ivist ikki í, at tann fundurin hefur ikki drigið frá, men hefur heldur lagt aftrat til okkara fyrinum.

Saman við embætismonnum frá Oljufyrirsitingini, sum eisini eru partur av føroysku nevdini, ið samráðist um markíð - og í fullari semju við løgmann - gjørdi Eyðun Elttor tí bretska okumálaráðharranum greitt, hví føroyingar stóðu so fast við miðlunprinsippid, og soleingi bretar ikki vildu góttaka hetta, fór neyvan nakað at henda, og tað vildi so aftur hava við sær, at eitt annars áhugavert oljuoki fór at leggja órørt í mong mong ár aftrat.

Her hittust tveir ráðharrar, har hvørkin hevði beinleiðis ábyrgdina av málinum, men har báðir høvdu ein felags áhuga í, at málið bleiv loyst.

Samstarv við bretar

Tá endalig semja verður gjørd um markíð, verður tørvur beinanvegin á samstarvi við bretar á nógvum okjum. Talan er jú um at seta gongd á eina leiting í

einum lutvist økendum oki, har bretar og føroyingar eru næstu grannar. Verða t.d. funnin oljufelt, sum ganga tvørturum markíð, so verður neyðugt við greidum avtalum á tíðinum, og eisini kann hugsast, at bretar

kunnu rætta føroyingum eina hjálpanði hond í sambandi við fyrstu føroysku útbjóðingina. Hetta er nakað, sum als ikki er fremmant fyri Eyðun Elttor, og er tað ikki óhugsandi, at báðir oljumálaráðharrarnir fara at hittast aftur. -Tað haldi eg er vert at umhugsast leggur Eyðun Elttor aftrat og visir á, at tað eru komnar rættliga fítiliga ábendingar frá bretum um, at teir eru sinni- aðir til at bjóða okkum at vera við, tá teir fara at leggja eina útbjóðing til rættis í okinum. So tað ræður um at kunna troyta teir samstarvsmøguleikar, sum eru ikki bert við bretar, men eisini við bæði norðmenn og danir á oljuokinum.

-Tá markíð er komið uppá pláss byrjar ein spildurnýggj tíð í Føroyum. Tá er tað oljan, tað snýr seg um. Vit ætla tá at opna dyrnar fyri bæði bretum, donum, norðmonnum og øð-

Eyðun Elttor, landsstýrismaður í olju- og umhvørvismálum heldur ikki bíðitíðin hefur verið til fánýtis. Føroyingar hava kunnað brúkt tíðina at lata málið sodna betur.

um, sum vilja vera við til at leita eftir olju og gassi á landgrunninum.

Oljuprisir og Føroyar

At markíð kemur uppá pláss er gott fyri okkum, men lagu oljuprisirnir toga so hinvegin. Tað eru tey, sum halda, at oljuleiting við Føroyar hefur onga framtíð í lotuni og tað besta vildi verja bara at bíða til betri tíðir!

Eyðun Elttor visir til, at vit við lóggávu frá 1993 hava sett út í kortið og hava fyrirreikað bæði okkum sjálvi og oljuindnaðin uppá, at vit skulu í gongd við veruligar oljuleitingar. Tað eru gjørdar fløgur í millardaklassanum á føroyaokinum, sum neyvan nakar ynskir skulu fara fyri skeyti. Vit hava so eisini sagt frá, at ein útbjóðing verður so skjótt hon er klár. Hetta er alt í tráð við lógtingssamtýktina, og tað er einki, sum sigur nakað annað.

-Sjálvandi er tað óðrvísi nú við so lágu oljuprisinum, enn tað var fyri tveimum árum síðani. Men oljuverkeftanir eru langsíktaðar, og tí er tað eitt sindur trupult at leggja ítikiligar verkætlanir alt eftir, hvussu prisirnir eru í dag. Tað er heldur einki, sum týðir uppá, at áhugin fyri føroyska ókinum er minni í dag, enn hann hevur verið.

Eyðun Elttor vísir á, at oljufelagini orka sjálvandi minni í dag enn fyri tíð síðani, soleiðis, at tað verða kanska færri og veikari arbeiðsprogram, sum verða lögð fram, har vit annars kundu ynskt okkum tað optimala. -Vit fara at siggja, at oljufelagini fara at leggja seg eftir ávisum økjum heldur enn at spjada seg, og vit kunnu tí rokna við, at felagini neyvan fara at víga sær út í leiting norðan ella vestan fyri Føroyar við verandi prísnum. Felagini vilja heldur ganga út frá teimum verandi kendu økjum stutt frá markinum. Ein má tí ganga út frá, at felagini fara søkja um okini nær markid.

Landsstýrismaðurin sigur víðari, at meðan vit við sera góðum oljuprísnum t.d. kunnu krevja av oljufelagunum, at tey átaka sær at bora so og so nógvar brunnar, so verða vit noyðdir til at taka hædd fyri lágu prísnum og kanska linka um hesi krovini. Men tað skuldi kortini ikki havt nakra álvarsliga avleiðing við sær.

-Vit á Oljufyriritingini eru rættiliga hjartskygd at fáa eitt leitingarumfar í gongd, sum gevur góða meining í okkara verð, og sum vónandi verður grundarlag undir eim longri process, har tað koma aðrar rundur seinni.

Annars kann ein rokna við, at fleiri av bókunum verða óðrvísi, tá tað nærkast útjødningini. Tað kann eisini henda, at feløg, sum í dag standa á síðulinjuni og hyggja at, fara at melda frá luttøku, tá latið verður upp fyri runduni.

Eyðun Elttor, oljumála-ráðharri ivast ikki í, at oljufelagini fara at vísa føroyska ókinum stóran ans, tá útjødningin verður latin upp. Nu verður full ferð sett á arbeiðið uppá útjødningina

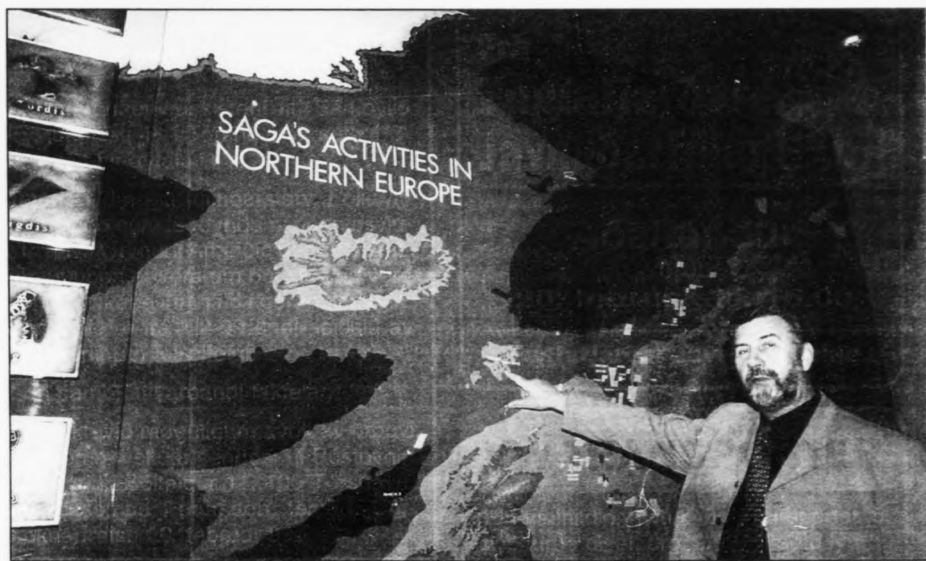
Sosialurin skilur annars, at einki felag enn hevur boðað frá, at tað tekur seg altur av føroyaókinum. Hetta kemst uttan íva av tí, at tey halda seg hava rættliga góðar ábendingar um, at her er okkurt. At tað er ringt at finna nýggj stór felt í Norðsjónum ger, at felogini nátturliga leita víðari til grannalagið fyri at vita, ikki minst um her kunnu vera stór felt, sonevndir elefantar.

-Vit mugu so heldur ikki gloyma, at felagini eru ikki sinnað at leggja allar bóltar í eina kurl. Tey vilja heldur spjada vágina, og tá Føroyar eru eitt politiskt trygt óki, telur hetta til okkara fyrimun.

Lágri prisir sunt fyri okkum

Eyðun Elttor heldur ikki tað er rætt, um vit føroyingar nú fara at ivast í, um tað í heila tíkið er rætt at fara undir eina leiting við so lágu oljuprísnum, tí tað hevur so ómetaliga nógv at siga at koma í gongd við at leita. Tær fyrstu boringarnar eru av stórum týðningi bæði fyri føroyskar oljuyndugleikar og fyri oljuaðnaðin.

-Eg siggi, eisini í føroyskari pressu, at man er farin at ivast í, um vit fáa nakra vinnu, nú skorið verður niður aðrastaðni. Her haldi eg tað er umráðandi at gera sær greitt, hvat vit tosa um. At oljufeløg leggja ávisar verkætlanir, tvs. oljuóki, sum eru funnin og sum skuldu undir framleiðslu, á hillina hevur einki at gera við áhugin og ikki minst tørvin á at leita eftir nýggjum økjum við olju og gassi. Har felt, sum eru funnin og skulu byggjast út, skal tú til at læna pengar. Har hongur tað so bráðliga ikki saman

við lágu oljuprísnum. Tí vilja felagini nettup royna at finna nýggj felt í nýggjum økjum, sum eru stóri og sum tí nettup kunnu bera lægri oljuprisir. So tað eina útløkar ikki hitt, kanska tvørturimóti. Tað ræður eisini um hjá oljufelagunum at halda eykagoymslurnar við líka.

Landsstýrismaðurin, sum hevur verið á vitjan bæði í Noregi og í Alaska í sambandi við oljувinnurnar har, sigur, at hesar vitjanir hava liert seg, at tað er kanska slettis ikki so galið, at oljuprisirnir eru lágir, tá farið verður undir leiting við Føroyar, tí hetta lærr okkum at fara sinniliga, skilgott og realistiskt fram.

-Hovdu prisirnir verid í topp, so Gud viti, hvussu vit høvdu borið okkum at. Nú teir eru lágir kann tað lora til, at vit hugsa eitt sindur jorbundið.

Vit spurdu Eyðun Elttor um tað ikki er ein vansi við hesum lágu oljuprísnum, at vit ikki kunnu seta nógv stór krov til oljufelagini! -Hvat er nógv stór krov?

Tað fella bara samfelagnum innтокur, um eitt vinnuligt yrkisnet gevur yvirskot. Tað eru jú nógv, sum siga, at vit stóran part av 80-unum reelt sæð einki yvirskot høvdu av fiskvinnuni. Onkur vil entá siga, at vit kundu bara verið givin. So spurningurin er, hvat hóskandi ella nógv góð krov er til eina og hvorja tíð. Og tað er svingandi.

Alitið á føroyingar

Hesi seinastu árin hava føroyingar meldað út fyri umheiminum, at vit skulu í gongd við eina oljuleiting, og tíðarkarmur er settur upp og so broyttur aftur og aftur. Á ólavsøku í fjór segði lögmaður, at kolvetnisskattalógini skuldi koma fyri tingið innan árslok, men hon er enn ikki komin á tingborð. Á nýggjárinum boðaði lögmaður frá, at útjødningin verður lögð fyri tingið á ólavsøku. Men hvorja trygd hava oljufelagini, ið skulu gera flugættanir fyri, at útjødningin fer at halda, tá kolvetnisskattalógini enn ikki er komin á tingborð og

er ikki vandi fyri, at okkara trúvirði hevur fingið eitt skot fyri bógvinn!

Eyðun Elttor: -Eg kann bert siga, at markið hevur verið ein trupulleiki fyri øll tey, ið hava arbeiðt í oljufyriritingini, sum jú hava sett út í kortið, hava sett eina maskinu ella eitt tok í gongd, og oljufelagini hava verið í góðari trúgv. Tey hava fyrirrekað seg, og vit hava fyrirrekað okkum við tí fyri eygað at kunna fara undir leiting og seinni eisini framleiðslu fyri at fáa innтокur. Utan framleiðslu hava felagini ongur innтокur. Tað at felagini vilja gera flögur her er við vón um at fáa innтокur í hinum endanum.

Eyðun Elttor vísir á, at orsakað av markinum, sum vit av nátturligum orsökum ikki hava kunnað tosað opið út um, hevur verið so tørfort at handfara oljufelagini til litar. -Men eg haldi, at tey flestu felagini, sum vit hava tosað við, hava eitt gott forstáili fyri hesum trupulleikanum, og tí haldi eg ikki, at tey hava mist álitid á okkum ella seta spurnartekin við okkara trúvirði.

-Men tú kanst ikki brúka markið til at forklara, hví ein rammdógg sum kolvetnisskattalógini ikki verður liðug?

-Har mugu vit so bara á-sanna, at tingini hava tíkið eitt sindur longur tíð enn ynskt. Tað er so eisini ein spurningur um, hvussu nógvur kreftir vit leggja í hesi tingini. Men kortini haldi eg, at hetta við markinum, at vit als ikki hava vitad, hvønn veg tað bar, hevur sett ein dempara á. Tú

hevur líkasam ikki vitad, hvat tú skuldi gera.

Eyðun Elttor roknar við, at kolvetnisskattalógini verður lögð fyri tingið um stutta tíð.

Útjødningin í heyst

Sveinastykkið hjá landsstýrismanninum í oljumálum má sigast at vera fyrsta útjødning. Um hana sigur Eyðun Elttor, at einaterð í heyst verður sett upp. So skjótt markið er komið uppá pláss verður full ferð sett á arbeiðið uppá útjødningina.

-Hetta er nakar nýtt fyri okkum, men eg havi álit á, at okkara fólk fara at klára hesa uppgávuna, og miðjað verður so móti at hava eitt uppskot klárt til í heyst. So skal tingið umrøða tað, og eftir tingviðgerðina fara so ikki at ganga nógvir dagar til ein runda kann leggjast fyri oljufelagini. Síðani verður sett ein freist úr trimum til seks mánaðir hjá felagunum at gera sitt arbeiðið í, og eftir tað ganga so aftur nakrir fáir mánaðir at víðgera umsóknirnar.

Nær fyrstu loyvini verða givin velst so um, hvussu stórus áhugin er fyri at søkja. Sosialurin skilur, at vit eru komin út á summarið ella heystið ár 2000, aðrenn loyvi verða givin til boring.

Bretar aðrenn vit

Nú markið kemur uppá pláss, so kann roknast við, at bretar verða fyrr enn vit við eim útjødning í teimum fyrr umstríddu økjum. Kann tað ikki gera, at oljufelagini heldur velja at brúka sínar pengar í leiting bretsku megin markið enn her hjá okkum?

Tí tað sigur landsstýrismaðurin, at hetta er eitt mál, sum hevur verið umrøtt á Oljufyriritingini, men hann metir ikki, at tað verður nakar trupulleiki. Tí fáa felagini skjótt greitt at vita, hvat tey kunnu vænta hendur í okkara óki, so fara tey eisini at planleggja eftir. -Eg trúggi ikki, at ein útjødning á enskum óki útløkar nakran áhuga fyri eim

Landsstýrismaðurin hevur nógv íakliga vel kvalifiserad fólk at halda seg til, tá tað um oljumál ræður. Vm. Herólvsur Joensen, leiðari á Oljufyriritingini og hm. Martin Høinesen, leiðari av Jarðfrøðissavninginum.

Framhald á næstu síðu

